

คู่มือ
ในการจัดทำ
แผนพัฒนาท้องถิ่น

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานของฝ่ายแผนและนโยบาย ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยได้รวบรวมความรู้ทางวิชาการจากแหล่งต่างๆ และถ่ายทอดประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ที่ได้ศึกษานำไปประยุกต์ใช้หรือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วฟ้า จึงได้จัดทำคู่มือการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วฟ้า หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อส่วนราชการและผู้ปฏิบัติงานสำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

งานนโยบายและแผน
องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วฟ้า

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมา	1
1.2 หลักการและเหตุผล	1
1.3 ลักษณะของแผนพัฒนาท้องถิ่น	1
1.4 วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2
1.5 ประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	2
1.6 แนวทางการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น	3
1.7 แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	4
1.8 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	5
1.9 การนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติ	8
1.10 การจัดทำแผนดำเนินงาน	8
1.11 การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น	8
1.12 การกำกับดูแล	9
1.13 วัตถุประสงค์ในการจัดทำคู่มือ	9
1.14 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	9
ส่วนที่ 2 แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงาน	
แผนผังขั้นตอน/มาตรฐานการปฏิบัติงาน	11
การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	12
การจัดทำแผนการดำเนินงาน	13
การเพิ่มเติมแผนพัฒนาท้องถิ่น	14
การเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น	15
การเพิ่มเติม/เปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น (อำนาจผู้บริหาร)	16
การแก้ไขแผนพัฒนาท้องถิ่น	17
การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น	18

ส่วนที่ 1

บทนำ

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

1.1 ความเป็นมา

นับแต่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทอำนาจหน้าที่ที่กว้างมากขึ้น โดยไม่เพียงแต่มีหน้าที่ให้บริการสาธารณะ พื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังขยายบทบาทหน้าที่ออกไป รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นองค์กรที่เปิดโอกาสให้ประชาคมท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาและการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่ม มากขึ้น

1.2 หลักการและเหตุผล

กระทรวงมหาดไทย พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถนำนโยบายและข้อสั่งการของรัฐบาลและ กระทรวงมหาดไทยไปปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น มีห้วงระยะเวลาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาภูมิภาค และ แผนพัฒนา ภาค ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ.2560 จึงได้ดำเนินการ จัดทำระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ลงนามในระเบียบดังกล่าว เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2561 และได้ลง ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แล้ว เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2561 เล่มที่ 135 ตอนพิเศษ 246 ง ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่นั้น วนถัดไปจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นมา

1.3 ลักษณะของแผนพัฒนาท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561 แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ กำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนา จังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้านหรือแผนชุมชน อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนา ที่จัดทำขึ้น สำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้า และให้หมายความรวมถึง การเพิ่มเติมหรือ การเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นแผนพัฒนาท้องถิ่นจึงมีลักษณะกว้าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นเอกสารที่แสดงความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
2. เป็นเอกสารที่แสดงแนวทางการพัฒนาและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ชัดเจน และมีลักษณะเฉพาะตัวที่จะดำเนินการให้เกิดผล
3. เป็นเอกสารที่แสดงโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาที่จะดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะ ตามที่กำหนดในปีนั้น
4. เป็นเอกสารที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากับงบประมาณ รายจ่ายประจำปี

1.4 วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

1. เพื่อให้การบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยมีแผนพัฒนาเป็นเครื่องมือช่วยผลักดัน และสนับสนุน
2. เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสอดคล้องกันระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และการจัดทำงบประมาณประจำปี
3. เพื่อแสดงแนวทางและทิศทาง รวมทั้งเพื่อเป็นการประเมินผลการพัฒนาในช่วงเวลาที่กำหนดว่าสามารถสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายหรือไม่
4. เพื่อเป็นการจัดเตรียมแผน โครงการต่างๆให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะบรรจุในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ทันทีที่ได้รับงบประมาณ

1.5 ประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีอยู่หลากหลายประการสามารถสรุป ได้ดังนี้

1. การบรรลุจุดมุ่งหมายตามยุทธศาสตร์การพัฒนา พันธกิจและวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจุดมุ่งหมาย (Attention of Objectives) มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการวางแผนเพราะการวางแผนทุกครั้งย่อมต้องมีจุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มีความชัดเจน ก็จะช่วยให้การปฏิบัติ ตามแผนมีทิศทางมุ่งตรงไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2. เกิดความประหยัด (Economical Operation) การวางแผนเกี่ยวข้องข้องกับการใช้สติปัญญา เพื่อ คิดวิธีการให้องค์กรบรรลุถึงประสิทธิภาพ เป็นการให้งานฝ่ายต่างๆ มีการประสานงานกันดี กิจกรรมที่ดำเนิน มีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่าง ๆ ที่ทำซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่านับว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความ ประหยัด

3. ลดความไม่แน่นอน (Reduction of uncertainty) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการลด ความไม่แน่นอนในอนาคตลง เนื่องจากการใช้จ่ายและการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ และสังคมส่วนรวม การวางแผนปฏิบัติการจึงให้เกิดความแน่นอนในการใช้ งบประมาณ เนื่องจากผ่านการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริง

4. ผู้บริหารท้องถิ่นใช้เป็นเกณฑ์ในการควบคุม (Basic of Control) การดำเนินกิจกรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วฟ้าได้ เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ ต้องดำเนินการคู่กันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การควบคุมจะทำให้การใช้งบประมาณและการดำเนิน โครงการสัมพันธ์กัน

5. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี (Better Coordination) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ช่วยให้ สร้างความมั่นใจในเรื่องความเป็นเอกภาพ ที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วฟ้าใน อนาคต ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่วางไว้ มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

6. แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พิจารณาถึง ความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่อาจมีความเชื่อมโยงและส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อกัน

7. เพื่อให้สามารถตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และการใช้ทรัพยากรการบริหารงาน ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรด้านการ บริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างถูกต้อง

8. สามารถกำหนดทิศทางในการดำเนินงานในอนาคต โดยจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและยั่งยืน ใน การพัฒนา

9.สามารถนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติได้ตรงกับวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมาย ตามกล ยุทธ์ ที่กำหนด

10. ทำให้การดำเนินการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความต่อเนื่อง ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว (สามารถ ยืดหยุ่นได้) มีเอกภาพ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และสามารถสร้างระบบการติดตามประเมินผล

1.8 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 3 พ.ศ.2561

ข้อ 17 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

(1) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น สวนราชการ และ รัฐวิสาหกิจ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการ ประเด็นการพัฒนา และประเด็นที่ เกี่ยวข้องตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการ และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับ สภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนด แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจาก หน่วยงานต่างๆและข้อมูล ใน แผนพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน มาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

(2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมแนวทางและข้อมูล นำมา วิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

(3) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

(4) ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อ 21 การแก้ไขแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่นเมื่อผู้บริหารท้องถิ่นได้เห็นชอบแผนพัฒนาท้องถิ่นที่แก้ไขแล้ว ให้ปิดประกาศให้ประชาชนทราบโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่า สามสิบวัน นับแต่วันที่ผู้บริหารท้องถิ่นเห็นชอบ พร้อมทั้งแจ้งสภาท้องถิ่น และจังหวัดทราบด้วย

ข้อ 22 เพื่อประโยชน์ของประชาชน การเพิ่มเติมแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

(1) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เพิ่มเติม พร้อมเหตุผลและความจำเป็นเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

(2) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและประชาคมท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่เพิ่มเติม สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ส่งร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เพิ่มเติมให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาตามมาตรา 46 แห่ง พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ด้วย เมื่อแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เพิ่มเติมได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้ส่งแผนพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าวให้ ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศใช้ พร้อมทั้งปิดประกาศให้ประชาชนทราบโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับแต่ วันที่ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศใช้

ข้อ 22 /1 เพื่อประโยชน์ของประชาชน การเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ส่งร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ด้วย

เมื่อแผนพัฒนาท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้ส่งแผนพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าวให้ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศใช้ พร้อมทั้งปิดประกาศให้ประชาชนทราบโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน นับแต่วันที่ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศใช้

ข้อ 22/2 ในกรณีการเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ งานพระราชพิธี รัฐพิธี นโยบายของรัฐบาล และนโยบายกระทรวงมหาดไทย ให้เป็นอำนาจของผู้บริหาร ท้องถิ่น สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ส่งร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงให้ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ด้วย และเมื่อแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลง ได้รับความเห็นชอบแล้วให้ปิดประกาศให้ประชาชนทราบโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับความเห็นชอบการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าว

ข้อ 24 เมื่อประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ต้องแจ้งสภาท้องถิ่น และคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ และประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นโดยทั่วกันภายในสิบห้าวันนับแต่ วันที่ประกาศใช้และปิดประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ในกรณีแผนพัฒนาท้องถิ่นมีระยะเวลาการใช้บังคับเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันไม่ให้ ดำเนินการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลง